

LAKIALOITE 134/2002 vp

Laki Suur-Saimaan kansallispuistosta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan, että Taipalsaaren, Puumalan, Ruokolahden ja Joutsenon kunnissa olevalle valtion omistamalle ja omistukseen hankittavalle alueelle perustetaan Suur-Saimaan kansallispuisto, joka on luonnonsuojelulain mukaisen kansallispuiston edellytykset täyttävä luon-

nonsuojelualue. Aloitteen tarkoittama alue ilmenee liitteenä olevasta kartasta.

Ehdotettu laki saatettaisiin voimaan asetuksella sen jälkeen, kun kansallispuiston maa-alueet on hankittu valtion omistukseen joko etuosto-oikeutta käyttämällä tai lunastamalla.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja esityksen tavoitteet

Maamme kansallispuistoverkkoa on kehitetty määrätietoisesti 1980-luvun alusta lähtien. Tavoitteena on, että puistoverkosta saataisiin sekä biologisesti että maantieteellisesti mahdollisimman edustava. Kansallispuistoiksi soveliaita riittävän laajoja ja kutakuinkin luonnontilaisia alueita on maamme eteläosassa edelleen vähän. Suur-Saimaalla on kuitenkin vielä erinomainen mahdollisuus kansallispuiston luomiseen tässä lakialoitteessa kuvatuin keinoin.

Aloitteen mukaisen kansallispuiston rajat on merkitty aloitteen liitteessä olevalle kartalle paksunnetulla viivalla ja sen sisäpuoliset alueet koostuvat Taipalsaaren, Puumalan, Ruokolahden ja Joutsenon kuntien osista.

Suur-Saimaan alueeseen kuuluu laajoja selkävesiä, saaria ja saariryhmiä, monipuolisia harjumuodostelmia ja harjurantoja. Vesistöalueella on runsaasti luonnonkauniita silokallioisia ran-

ta-alueita. Kasvustoa hallitsee komea havumetsävyöhyke, ja saimaannorpan lisäksi alueen muita uhanalaisia eläinlajeja on mm. harjusiniisi. Alueen halki kulkee toinen Salpausselkä.

Suur-Saimaan alue on suosittua veneily- ja retkeilyaluetta. Suur-Saimaan kansallispuiston tulisikin olla kansalaisten retkeilypuisto. Retkeilyn, norpan ja muun luonnon suojelemisen tavoitteet voitaisiin kansallispuiston avulla ratkaista. Vuosikymmenien mittaan alue tyhjentyisi mökeistä ja muodoistaisi laajan, ainutlaatuisen suojelu- ja retkeilykohteen.

Koko Saimaan alueen norppakanta oli vuonna 2001—2002 suoritettun laskennan mukaan noin 250 yksilöä. Suur-Saimaan alueella näistä arvioitiin elävän vakituisesti 12—18, Lietvedellä noin 10 yksilöä ja Luonterilla 2 yksilöä. Päivitetyt tiedot mukaan norppakanta on noin 200 yksilöä. Suur-Saimaan alueella näistä arvioitiin elävän vakituisesti 12—14 yksilöä. Norppakan-

ta on laskenut 40—50 yksilöstä nykyiseen määräänsä muutamassa vuosikymmenessä. Viimeaikaisesta kehityksestä kertoo Metsähallituksen norpparyhmän arvio, jonka mukaan Suur-Saimaan norppakanta on kasvanut luontaisesti vähintään 3 norpalla 1990-luvulla. Tämä osoittaa, että norpalla on mahdollisuuksia Suur-Saimaalla, joka Saimaan alueen suurimpana vesialueena luontaisesti onkin norpalle hyvin soveltuva. Puumalan alapuolisilla vesialueilla onkin syntynyt 3—5 poikasta, joista juuri 2—4 Suur-Saimaan alueella.

Vapaaehtoisten sopimusrahoitusten alue Suur-Saimaalla on ollut noin 58 neliökilometriä (ympäristöministeri Haaviston vastaus kirjalliseen kysymykseen KK 355/1997 vp). Poikastuotanto tulee olemaan kuitenkin luontaisen lisääntymisen kautta sangen hidasta. Mikäli alueella ei ryhdytä merkittäviin suojelutoimenpiteisiin esimerkiksi kesäasutuksen kasvua rajoittamalla ja alueen vesi- ja talviliikennettä ohjaamalla saimaannorpan kannan elvyttäminen ei ehkä ole mahdollista.

Rantojensuojeluohjelman, Natura 2000 -ohjelman ja saimaannorpan suojelun vuoksi Suur-Saimaan alueella on alettu hankkia saarialueita valtiolle. Nykyisissä suunnitelmissa on hankkia kaikki rantayleiskaavoissa määritellyt SL-alueet valtiolle tai lunastaa rantojen rakennusoikeudet. Tämän lisäksi Etelä-Karjalan virkistysalueesäätiö on jo hankkinut yleiseen retkeilykäyttöön merkittäviä alueita.

Ympäristöministeriöstä saatujen tietojen mukaan kyseessä oleva alue ei kuulu tällä hetkellä olemassa oleviin kansallispuistosuunnitelmiin. Vuoden 1996 hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan aiopäätöksessä varattiin uusien luonnonsuojeluohjelmien rahoitukseen vuosille 1996—2007 yhteensä runsaat 500 miljoonaa euroa eli 3,2 miljardia markkaa. Mikäli aloitteen mukainen Suur-Saimaan kansallispuisto päätetään perustaa, maa-alueiden lunastaminen valtiolle on joko sisällytettävä tähän rahoituskokonaisuuteen tai kansallispuiston lunastamisen aloittaminen on siirrettävä vuoden 2007 jälkeiseen aikaan. Aloitteen säännösehdotukset on laadittu lähtien siitä tilanteesta, että kansallis-

puistoon kuuluvat maa-alueet on lain voimaan tullessa jo lunastettu valtiolle. Tämän vuoksi aloitteen voimaantulo on kytketty asetuksella tarkemmin päätettävään ajankohtaan.

Uuden, vuonna 1996 hyväksytyn luonnonsuojelulain (1096/1996) 11 §:n mukaan kansallispuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla. Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle. Säännöksen 2 momentin mukaan kansallispuiston pinta-alan on oltava vähintään 1 000 hehtaaria. Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta. Suur-Saimaan kansallispuiston alue täyttää luontonsa osalta tässä lainsäädännöksessä asetetut edellytykset.

2 Aloitteen taloudelliset ja muut vaikutukset

2.1 Aloitteen taloudelliset vaikutukset

Suur-Saimaan kansallispuisto sijoittuisi noin 300 neliökilometrin alueelle, josta noin 15 neliökilometriä muodostuu maa-alueista. Maa-alueista suurin osa on joko saaria tai mantereen ranta-alueita. Tämän aloitteen laatimishetkellä näistä on valtion omistuksessa vain muutama prosentti ja sama määrä Etelä-Karjalan virkistysalueella. Metsäyhtiöt omistavat alueista hiukan yli puolet. Metsäyhtiöiden maista olisikin nopeasti saatavissa tarvittavan alueen perusosa. Alueella on noin 120 kesäasuntoa.

Tämän aloitteen mukaan kesäasuntojen ja muiden yksityisten maanomistus säilyisi ennallaan, kunnes niiden omistajat haluaisivat luopua niistä. Aloitteen tarkoituksena on, että tällöin maa lunastettaisiin etuosto-oikeutta käyttäen valtiolle.

Hankkeen valtiontaloudelliset vaikutukset syntyisivät pääosin alueiden hankinnasta. Varoja maa-alueiden hankintaan on arvioitu kuluvan 6,6—8,3 miljoonaa euroa. Kansallispuiston hoitoon, yleisöpalveluiden rakentamiseen ja alueen valvontaan käytetään valtion talousarviossa luonnonsuojelualueiden hoitoon vuosittain osoitettuja määrärahoja. Kansallispuiston perustami-

sen valtiontaloudelliset vaikutukset vuositasolla ovat joka tapauksessa verraten vähäiset.

2.2 Suur-Saimaan kansallispuiston alueella sallitut toimet ja rajoitukset

Asetuksella säädettäisiin tarkemmin seuraavista toiminnoista:

Kansallispuiston alueella saa

— kalastaa,

- mutta ei norpalle vaarallisilla kalanpyydyksillä ja kalastustavoilla (vahvat lohiverkot, suojaamattomat rysät ja katiskat sekä iskukoukut ym.),

- eikä verkkokalastaa 1.2.—30.6. välisenä aikana kahden kilometrin säteellä kailta tunnetuilta hylkeen poikaspesiltä,

— rakentaa uusia rakennuksia muutoin kuin kansallispuiston tarpeisiin,

— veneillä, retkeillä ja leiriytyä

- paitsi niillä alueilla, joilla sitä on erikseen suojelusyistä jollain tavalla rajoitettu

Kansallispuistossa ei saa

— ojittaa, ottaa maa-aineksia eikä muutoinkaan vahingoittaa maa- ja kallioperää,

— ottaa taikka vahingoittaa puita, pensaita, kasveja tai niiden osia, paitsi siinä määrin kuin kansallispuiston johto niitä osoittaa retkeilijöiden ja puiston tarpeiksi,

— tappaa, pyydystää tai hätyyttää luonnonvaraisia eläimiä,

— pitää irti koiria, kissoja ja muita kotieläimiä, ellei kyse ole puiston hoitotyöstä, kuten laidunniittyjen ylläpidosta,

— ajaa moottorikelkalla ja muulla moottoriajoneuvolla, paitsi puiston ohjesäännön sallimil-

la väylillä ja kalastuksen tarpeisiin puistonjohtajan osoittamilla väylillä sekä puistoalueen sisällä oleville loma-asunnoille puiston johtajan osoittamilla väylillä.

Lisäksi asetuksessa todettaisiin, että edellä mainituista kielloista voitaisiin poiketa ympäristöministeriön tai puistonjohtajan luvalla, jos on perustellut syyt ja kansallispuiston tarkoitusta ei vaaranneta.

3 Esityksen organisatoriset vaikutukset ja henkilöstövaikutukset

Laki kokonaisuudessaan tulee voimaan vasta, kun puistoalueeseen kuuluvat maa-alueet on ostettu tai lunastettu valtiolle taikka käyttörajoitukset korvattu yksityisille maanomistajille. Aloitteen 4 §:ssä tarkoitettua maanhankintaa tulisi toteuttaa ennen lain asetuksella tapahtuvaa voimaansaattamista. Suur-Saimaan kansallispuistohankkeen toteuttamiseksi lunastamalla tai etuosto-oikeutta käyttämällä hankittu alue tulee ensi vaiheessa ympäristöministeriön hallintaan. Se siirtyisi puiston perustamisen myötä metsähallituksen hallintaan.

Kansallispuiston hoitoa ja yleisöpalvelujen kehittämistä varten on tarkoitus laatia hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka ympäristöministeriö vahvistaa. Alueelle suuntautuvaa retkeilyä on tarpeen ohjata, jotta retkeilystä ei aiheutuisi haittaa alueen luonnolle eikä yksityisille kiinteistöille. Myös kansallispuiston opastuksen ja luonnonhoidon tarve ja laajuus selvitetään tässä yhteydessä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

Suur-Saimaan kansallispuistosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansallispuiston perustamistarkoitus

Kaakkois-Suomessa poikkeuksellisen edustavan Suur-Saimaan saaristo- ja ranta-alueen sekä Saimaan hylkeen suojelemiseksi, monipuolisten harjumuodostelmien sekä harjurantojen ja alueen halki kulkevan toisen Salpausselän osien säilyttämiseksi sekä retkeilyä, opetusta ja tutkimusta varten perustetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaiseksi erityiseksi suojelualueeksi Suur-Saimaan kansallispuisto.

2 §

Kansallispuiston sijainti ja rajat

Suur-Saimaan kansallispuistoon kuuluu lopullisessa koossaan noin 1 500 hehtaaria valtion omistamia alueita, jotka sijaitsevat Taipalsaa-ren, Puumalan, Ruokolahden ja Joutsenon kunnissa, ja sen rajat on merkitty paksunnetulla viivalla tämän lain liitteenä olevaan karttaan.

3 §

Haltuunotto-oikeus

Kansallispuiston hallinnasta vastaavan laitoksen palveluksessa olevalla luonnonsuojelualueen valvojalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- tai muut välineet, joita on käytetty tai aiotaan käyttää vastoin kansallispuistossa noudatettavia säännöksiä tai määräyksiä. Sama haltuunotto-oikeus koskee myös alueelta luvattomasti pyydystettyjä eläimiä ja luvatto-

masti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueelta on kielletty ottamasta tai siellä käyttämästä.

4 §

Alueen liittäminen kansallispuistoon

Sellainen valtion omistukseen siirtynyt alue, jonka käytöstä kansallispuiston laajennusalueena on tehty päätös hankinnan tai saannon yhteydessä, luetaan kuuluvaksi kansallispuistoon.

Kansallispuistoon liitettäväksi hankitulla alueella tulevat voimaan kansallispuiston rauhoidussäännökset ja -määräykset, kun liittäminen on merkitty kiinteistörekisteriin. Liitettävää aluetta koskevasta kiinteistönmuodostuksesta on voimassa, mitä kiinteistönmuodostamislaissa (554/1995) säädetään.

5 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella tarkemmin säädettävänä ajankohtana. Ennen tämän lain voimaantumia voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanemiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, kuten 4 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2002

Pentti Tiusanen /vas
Erkki Pulliainen /vihr
Tuija Brax /vihr
Hannu Takkula /kesk
Annika Lapintie /vas
Mikko Elo /sd
Kalevi Olin /sd

Christina Gestrin /r
Sirpa Pietikäinen /kok
Marjaana Koskinen /sd
Leea Hiltunen /kd
Riitta Prusti /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas
Veijo Puhjo /vas

